

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kalalahti, Mira; Niemi, Anna-Maija

Title: Nuoriso mediassa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Nuorisotutkimus

Rights: CC BY-NC-ND 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Please cite the original version:

Kalalahti, M., & Niemi, A.-M. (2023). Nuoriso mediassa. *Nuorisotutkimus*, 41(1), 1-2.
<https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9128190>

Nuoriso mediassa

Näin vaalien alla nuoria koskeissa uutisoinneissa on ollut runsaudenpulaa. Keskustelun tavat koulujen turvallisuudesta, jengiytymisestä, koulushoppailusta sekä kulttuurisesta ja kielellisestä moninaisuudesta ovat läikkyneet yli ja tulleet iholle niin päivälehdissä kuin sosiaalisessa mediassa. Monimutkaiset yhteiskunnalliseen eriarvoistumiseen, kasvatukseen, sekä hyvin- ja pahoinvointiin liittyvät asiat tuntuvat tiivistyvän mediakeskusteluissa yksittäisiin ”faktoihin”, joihin pyritään redusoimaan valtavan suuria, moniulotteisia keskusteluja. Kärkevimmin julkisuudessa lienee esiintynyt koulukohtainen uutisointi suomi toisena kielenä -opetukseen osallistuvien oppilaiden määrästä ja ilmiöön liittyvästä koulujen eriytymisestä.

Koulujen eriytymistä on tutkittu paljon, siitä on julkaistu tieteellisiä ja populaareja kirjoituksia sekä järjestetty runsaasti keskustelutilaisuuksia. Haluamme tässä pääkirjoituksessa pohtia koulujen eriytymiskeskustelun avulla nuorisoa koskevan (tieteellisen) tiedon julkisuusperiaatteita ja uutisointiin liittyviä uutisoinnin haittavaikutuksia. Haluamme korostaa, miten uutisiin nostetut kouluympäristöt ovat nuorten kasvu- ja elinympäristöjä, joita ei tulisi häiritä tai vahingoittaa tiedeviestinnällä. Tässäkin numerossa **Pasi Koski, Heli Keinänen, Eero Laakkonen, Tomi Kärki, Lauri Kempainen, Juli-Anna Aerila ja Miina Orell** tekevät hätäetäopetusta käsittelevässä artikkelissaan näkyväksi kouluympäristön merkitystä oppilaiden hyvinvoinnille. Koulu on yhteisö, joka tukee nuorten hyvinvointia. Siellä ovat merkitykselliset vertaissuhteet ja kasvua tukevat opettajat. Koulu on myös suoja, joka luo turvallisuutta, oppimista ja hyvinvointia. Kuten **Kristiina Eskelinen** tuo esiin koulujen iltapäivätoimintaa käsittelevässä lektiiossaan, kouluympäristö ilmentää yhteiskunnassa vallitsevan tasa-arvon ja osallisuuden edistämisen tavoitteita.

Tässä numerossa myös **Heidi Huilla** tarkastelee lektiiossaan koulujen arkea. Hän tuo esiin, miten koulujen kyky herkistyä normalisoimaan moninaisuutta auttaa huono-osaisuutta kohtaavia kouluja toimimaan hyvinä lähikouluina. Tähän on yhteydessä kuitenkin se, miten me puhumme kouluista ja kouluja ympäröivistä asuinalueista. Koulua ympäröivän yhteiskunnan arvot, koulukulttuurit ja kouluun kohtaan koettu luottamus tukevat myös **Eira Suhosen** artikkelissa koulukiusaamisen kaltaisiin kielteisiin ilmiöihin puuttumista koulujen arjessa. Kouluissa ilmeneviin ongelmiin puuttumiseen ja myönteisen koulukulttuurin luomiseen tarvitaan ymmärrystä yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön monimutkaisesta vuorovaikutuksesta. Moninaisuuden normalisoinnin tulisi olla yhteinen tehtävä.

Journalistiset ohjeistukset eivät kuitenkaan tunnista kovin hyvin periaatteita, jotka ohjaavat kouluja ja oppilaiden välisiä sosiaalisia eroja (kuten sosioekonomisia eroja, etnisyyksiä tai kieliryhmiä) koskevaa tutkimusta ja etenkin sen pohjalta tehtyä viestintää. Journalismin näkökulmasta esimerkiksi koulukohtaista ”faktoihin perustuvan uutisoinnin” oikeutta puolustaa ”koulukone”-uutisoinnin yhteydessä *Ylen* vastaava päätoimittaja (YLE 19.2.2023). Toisaalta ”koulukoneen” tietoa tuottavat viranomaistahot, kuten Opetushallitus, joutuvat arvioimaan perustetta luovuttaa julkisuuslain nojalla koulukohtaisia tietoja toimittajille. Tutkijoita puolestaan sitoo yhä monipuolisemmin arvioitavat vastuullisen tieteen periaatteet. Koulut toivovat – no – työrauhaa tehdä kasvatustyötään.

Tutkimuseettisesti kaiken koulukohtaisen tiedon ja kaiken nuoria luokittelevan tutkimuksen tulee tiedostaa ja ennakoida tutkimuksesta mahdollisesti seuraavat haitat: vain tutkimuksellisesti perustavanlaatuisesta ja painavasta syystä voi tehdä tutkimusta, jolla saattaa olla haittavaikutuksia.

Tällainen tilanne saattaisi syntyä vaikkapa tutkittaessa tietyn ryhmän – esimerkiksi sateenkaari-nuorten – kokemuksia koulussa tai vapaa-ajalla. Tässä tilanteessa voisi olla perusteltua asettaa tutkimuskohteeksi tietty ryhmä, vaikka se samalla altistettaisiin toiseuttavalle ja stereotypoisoivalle uutisoinnille. Koulukoneen yhteydessä kysymys on siitä, minkälaista sellaista tietoa koulukoh-tainen tieto suomea toisena kielenä opiskelevien lasten ja nuorten määrästä koulukone tuo, jota media katsoo yleisön tarvitsevan ja joka ylittää koulujen toimintaympäristöille aiheutuvan haitan huomioimisen sekä sen välttämisen?

Viestinnän näkökulmasta nuorisotutkimuksen tiedeviestintä ja populaari viestintä asettuvat nykyisissä raameissaan herkästi vastakkain. Tutkijoiden eettiset periaatteet ja journalismin peri-aatteet tuntuvat kehystävän vastuullisen tiedeviestinnän eri tavoin: Julkisen sanan neuvoston *Journalistin ohjeet* (JSN) keskittyvät enemmänkin tiedon totuudenmukaisuuteen ja yksityisen ja julkisen raja-alueiden määrittämiseen, mutta ne eivät suoraan anna ohjeita esimerkiksi henkilötietoryhmiä koskevaan uutisointiin. Tutkimuseettinen neuvottelukunta sen sijaan toteaa konkreettisemmin, että tutkimus tulee toteuttaa niin, ettei siitä aiheudu riskejä, vahinkoja tai haittoja tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille (TENK 2019).

Käytännössä tutkija ja toimittaja kohtaavat tiedeviestinnän kentällä eri periaatteilla. Tutkija joutuu altistamaan huolella vaalimansa tutkimuskohteen toimittajan käsiteltäväksi, joka puolestaan valitsee kehystyksen ja käyttämänsä sanavalinnat omasta ammatillisesta näkökulmastaan. Samalla tutkimuseettisesti harkittu tutkimuskohdettaan suojeleva tutkimus voikin lehden ja internetin sivuilla kääntyä eriarvoisuuksia ylläpitäväksi tai kohderyhmää leimaavaksi. Nopean viestinnän aikakaudella tutkijan sanoma, jopa otsikko, herkästi elää ja voi muuntua somealus-toilla sellaiseksi, että tutkimuskohteen lisäksi haavoittuvaiseksi tulee myös tutkija. Viimeksi mainittu ei ole kuitenkaan se, johon huomiomme kiinnittyy ensisijaisesti. Tärkeintä on, että nuorten kokemuksellista ymmärrystä omista elämämpiireistään ei tulisi altistaa heitä ja heidän lähiyhteisöjään (kuten kouluja) leimaavalle ja toiseuttavalle julkisuudelle. Näistä periaatteista olisi tiedeviestijöiden – tutkijoiden ja toimittajien – muodostettava yhtenäisempi ymmärrys.

Uusia lupaavia avauksia tutkijoiden ja toimittajien yhteistyöstä on jo tässäkin numerossa. **Tuija Koivusen** artikkelissa tarkastelun alla on työn merkitys nuorille miehille. Tutkimuksen aineiston tuottaminen toimittajien ja tutkijoiden yhteishankkeena tuo saman pöydän äärelle tutkimuksen ja median näkökulmia nuoruutta koskevien merkitysten rakentumiseen. Yh-teisesti tuotetut merkitykset lisäävät ymmärrystä luokittelujen ja määrittelyjen merkityksistä nuorille. Kuten **Kati Kajastus** artikkelissaan nuoren oppimisen taitojen ja työnsaantiasenteiden näkökulmasta kuvaa, jokaisen nuoren on tärkeää tuntee olevansa merkityksellinen. Numeron päättää **Eerik Mantereen** lektio ihmisten tarpeesta tulla nähtyksi ja huomioituksi myös digi-talisoitumisen aikakaudella.

Mira Kalalahti ja Anna-Maija Niemi

Lähteet

- JSN (2014) *Journalistin ohjeet*. Julkisen sanan neuvosto. <https://jsn.fi/journalistin-ohjeet/> (Viitattu 19.3.2023.)
- TENK (2019) *Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarviointin_ohje_2020.pdf (Viitattu 19.3.2023.)
- Yle* (19.2.2023) *Vastaavalta päätoimittajalta: Miksi Ylen koulukone huolestuttaa?* <https://yle.fi/a/74-20018712> (Viitattu 19.3.2023.)